

TRUMAN KAPOTE

DRUGI GLASOVI,
DRUGE ODAJE

SA ENGLSKOG PREVELI:
STAŠA MIJIĆ i PERIŠA PERIŠIĆ

blockhaus

edicija klasikā

BEOGRAD 2018.

UREDNIK:
ALEKSANDAR BOŽIĆ

DIZAJN:
SANJA POLOVINA

Naslov originala

OTHER VOICES, OTHER ROOMS

Truman Capote

Copyright © 1950, 1951, 1956, 1957, 1958, 1960 by Truman Capote.

Copyright Renewed © 1978, 1979, 1984 by Truman Capote.

Copyright Renewed © 1986 by Alan U. Schwartz.

Translation Copyright © 2018 za srpsko izdanje IPC Media, u sastavu IPC d.o.o. Beograd.

This Translation published by arrangement with Random House, a division of Penguin Random House LLC.

ISBN 978-86-6463-004-7

Za Njutona Arvina

*Srce je prijevarno više svega i opako;
ko će ga poznati?*

KNJIGA PROROKA JEREMIJE, 17:9

SADRŽAJ

PRVI DEO
13

DRUGI DEO
101

TREĆI DEO
167

PRVI DEO

Sad putnik mora dospeti do Nun Sitiya kako zna i ume, jer autobusi i vozovi ne idu u tom pravcu, mada šest dana u nedelji kamion kompanije „Čuberi Terpentajn” odnosi poštu i zalihe i do susednog grada – Paradajs Čapela; desi se da onoga ko se uputio u Nun Siti poveze i kamiondžija, Sem Radklif. Neudobno je to putovanje, kako god da dolazite, jer ovi bi razlokani putevi vrlo brzo razdrndali i sasvim nove automobile; i za auto-stopere je ta deonica uvek loša. Osim toga, samotna je ovo zemlja; tu, u močvarnim šupljinama gde cvetaju tigar-ljiljani veličine ljudske glave, svetlucava zelenkasta debla u tamnoj vodi tih baruština sijaju kao leševi utopljenika; često se u tom krajoliku jedino miče zimski dim što se izvija iz odžaka neke farme žalostivog izgleda, ili ptica, tiha i usredsređenog pogleda, koja raširenih krila kruži nad pustom crnom borovom šumom.

Dva puta vode preko zaleđa u Nun Siti; jedan sa severa, drugi s juga; ovaj drugi, poznat kao auto-put za Paradajs Čapel, bolji je od ta dva, mada su praktično istovetni: pusta milja močvare, polja i šuma proteže se duž oba, prekidana samo rasutim reklamnim tablama za cigare „red dot” za pet centi i pića „dr peper”, „nehi”, „gruvs čil tonik” i „666”. Drveni mostovi koji se pružaju preko slanih zatona nazvanih po davno iščezlim indijanskim plemenima buče pod okretanjem točka poput udaljene grmljavine; stadâ svinja i krava slobodno se vrzmaju po putu; tu i tamo, farmerska

porodica nakratko prestane s radom kako bi mahnula kolima koja tuda prozube i tužno gleda dok ne nestanu u crvenoj prašini.

Jednog vrelog dana početkom juna u Paradajs Čapelu, vozač kompanije „Terpentajn” Sem Radklif, krupni ćelavi dvometraš grubog muževnog lica, gutao je pivo u kafeu „Morning star” kad mu je prišao vlasnik lokala s tim dečkom-neznancem, kojeg je obgrlio rukom.

„Ehej, Seme”, rekao je vlasnik, momak po imenu Sidni Kac. „Imam ovog klinca ovde koji bi bio zahvalan ako bi ga prevezao do Nun Sitija. Još od juče pokušava tamo da stigne. Misliš li da bi mogô da mu pomogneš?”

Radklif je odmerio dečaka preko ivice čaše s pivom, ne baš oduševljen njegovim izgledom. Imao je on svoje shvatanje kako „pravi” dečak treba da izgleda, a ovaj mali je bio sve suprotno tome. Bio je previše lep, previše nežan i svetloput; svaka njegova crta oblikovana je delikatno i jasno, a nekakva devojačka nežnost davala je mekoću pogledu njegovih smeđih i veoma krupnih očiju. Kratko podšišana smeđa kosa bila mu je prošarana prirodno plavim pramenovima. Njegovo uzano lice imalo je pomalo umoran, molećiv izraz, i bilo je nečeg starmalog u njegovim pognutim ramenima. Nosio je duge, izgužvane bele platnene pantalone, razvučenu plavu košulju, otkopčanu oko vrata, i poprilično pohabane smeđe cipele.

Obrisavši brk od pene s gornje usne, Radklif je upitao: „Kako ti je ime, sine?”

„Džoel. Džo-el Ha-ri-son Noks.” Jasno je odvajao reči na slogove, kao da je vozač gluv, ali glas mu je bio neobično mek.

„Jel’ tako?”, razvukao je Radklif, odloživši svoju praznu pivsku čašu na pult. „O, pa baš otmeno ime, gospodine Noks.”

Dečak je pocrveneo i okrenuo se ka vlasniku, koji se odmah umešao u razgovor: „Seme, ovo je neko fino dete. Bistar kô pčelica. Zna i reči za koje ti i ja nikad čuli.”

Radklif je bio uznemiren. „Ovamo, Kac”, naručio je, „sipaj još jedno.” Nakon što se vlasnik odgegao da donese još jedno pivo,

Sem se ljubazno obrati dečaku: „Nisam hteo da te zadirkujem, sine. Odakle si ti?”

„Iz Nju Orleansa”, odgovorio je Džoel. „Krenuo sam odande u četvrtak i stigao ovde u petak... dalje od toga nisam mogao; niko nije došao da me sačeka.”

„Oh, tako”, reče Radklif. „Došô si u Nun Siti da vidiš rođake?”
Dečko klimnu glavom. „Oca. Živeću kod njega.”

Radklif je digao pogled ka tavanici, promrmljavši „Noks” nekoliko puta, a onda je zbunjeno odmahnuo glavom. „Jok, rekô bih da ne znam nikog s tim imenom. Siguran si da si na pravom mestu?”

„O, da”, smireno odgovori dečak. „Pitajte gospodina Kaca, čuo je za mog oca, a ja sam mu pokazao i pismo... Sačekajte.” Ubrzo se vratio nazad, zaobilazeći stolove mračnog kafea, vukući veliki limeni kofer koji je, sudeći po njegovom izrazu lica, bio izuzetno težak. Kofer je bio živopisan: prepun izbledelih nalepnica, suvenira iz dalekih krajeva sveta: Pariza, Kaira, Beča, Napulja, Hamburga, Bombaja itd. Bilo je to nešto što se u gradiću veličine Čapela retko sreće u pô vrela letnja dana.

„Ti si išô na sva ta mesta?”, upita Radklif.

„Ne-e-e”, odgovori dečak, boreći se da otkači iskrzani kožni remen koji je držao kofer: „Pripadao je mom dedi; majoru Noksu: čitali ste, valjda, o njemu u nekoj istorijskoj knjizi. Bio je istaknuta ličnost, borac u Građanskom ratu. U svakom slučaju, ovo je putni kovčeg koji je nosio na svom venčanom putovanju oko sveta.”

„Okolo sveta, eh?”, reče Radklif zadivljeno. „Mora da je bio baš bogat.”

„Pa, davno je to bilo.” Tražio je nešto među svojim uredno spakovanim stvarima, dok nije našao tanušni svežanj pisama. „Evo ga”, reče on, odabравši jedno u zelenkastoj koverti.

Radklif je na trenutak opipao kovertu s pismom pre nego što ju je otvorio; a onda, brižljivo i nespretno, izvadi zeleni list nabubrela papira, i mičući usnama, poče da čita:

*Edv. R. Sansom, Esk.
Skaliz Landing, 18. maj 19–*

Najdraža Elen Kendal,

Dužan sam vam zahvalnost jer ste u najkraćem roku odgovorili na moje pismo; zaista, u povratnoj pošiljci. Da, to što vam se obraćam nakon dvanaest godina mora vam biti čudno, ali uveravam vas da su valjani razlozi da se prekine ova duga ćutnja. No, kako god, čitajući u nedeljnom izdanju „Tajms-Pikajuna“, na koje sam pretplaćen, da mi je prva supruga preminula, neka Gospod prosti njenu nežnu dušu, odmah sam shvatio da bi jedino časno bilo da ponovo preuzmem svoje roditeljske dužnosti, koje sam, eto, zanemariovaov svih ovih godina. I sadašnju gospođu Sansom i mene usrećilo je (štaviše, oduševilo!) saznanje da ste voljni da uslišite našu želju, mada vam, kako ste i sami napomenuli, srce cepa zbog toga. Ah, koliko samo saosećam s tugom koju takva žrtva donosi, iskusio sam slično osećanje kada sam, nakon tog konačnog i strašnog čina, bio primoran da napustim svoje jedino dete, koje sam s ljubavlju čuvao dok je još bilo sasvim malo. Ali, sve je to izgubljena prošlost. Budite uvereni, draga gospođo, mi ovde u Landingu imamo divan dom, zdravu hranu, i kulturno okruženje koje ćemo pružiti mome sinu.

Što se tiče putovanja: s nestrpljenjem očekujemo da nam se Džozel pridruži ovde najkasnije do 1. juna. Naime, pošto napusti Nju Orleans, trebalo bi da putuje vozom do Biloksija, gde bi trebalo da se iskrca i kupi autobusku kartu za Paradajs Čapel, grad nekih dvadeset kilometara južno od Nun Sitija. Trenutno ne posedujemo putno vozilo; stoga predlažem da prenoći u P.Č., ima soba iznad kafea „Morning star“, dok ne obezbedimo nešto prikladno. U prilogu ćete naći ček koji pokriva sve troškove koji mogu iskrsnuti.

S poštov.

Vaš,

Edv. R. Sansom

Vlasnik je pristigao s pivom baš kad je Radklif odmahnuo glavom, uzdahnuo i vratio pismo nazad u kovertu. Dve su ga stvari u ovom pismu mučile; pre svega rukopis: pisano je bilo mastilom boje rđe, poput skorene krvi, i bio je to lavirint dekorativnih i lepuškastih „i” začinjjenih malecnim „o”. Dođavola, koji muškarac tako piše? A drugo: „Ako se tvoj stari preziva Sansom, kako to da si ti Noks?”

Dečko se stidljivo zagledao u pod. „Pa”, počeo je, prostrelivši Radklifa kratkim optužujućim pogledom, kao da je taj vozač lopov koji ga je upravo opljačkao, „razvedeni su, a majka me je uvek zvala Džoel Noks.”

„Avaj, sine”, reče Radklif, „nisi smeo da je pustiš da ti to radi! Zapamti, tvoj stari je tvoj stari, bez obzira na sve.”

Vlasnik krčme je izbegao molećiv pogled koji mu je dečak uputio tražeći pomoć, i odjezdio da usluži drugu mušteriju. „Ali ja ga nikada nisam upoznao”, reče Džoel, ubacujući pisma u kofer i zatežući kopču na kaišu. „Znate li vi gde se nalazi to mesto ? Skaliz Landing?”

„Landing?”, ponovi Radklif. „Naravno, naravno da znam sve o tom mestu.” Potegao je dobar gutljaj piva, sočno podrignuo i nasmesio se. „E, da, da sam ja tvoj tata, skinuo bih ti te pantalone, pa bih te malo propustio kroz šake.” Potom, iskapivši ostatak piva, tresnuo je pola dolara na šank i stajao odsutno, češkajući svoju gustu bradu, dok zidni časovnik nije otkucao četvrti sat: „Važi, sine, polazimo”, reče on, uputivši se hitro ka vratima.

Nakon trenutka oklevanja, dečak podiže kofer i pođe za njim. „Dodite nam opet”, viknuo je vlasnik za njima, po navici.

Kamion marke „ford” bio je standardni pikap. Unutrašnjost kamiona mirisala je na suncem ugrejana kožna sedišta i benzin. Pokvareni brzinomer pokazivao je većitih dvadeset. Fleke od kiše

i zdrobljenih insekata prekrivale su vetrobran, a jedan njegov deo bio je razbijen tako da su se po njemu zvezdasto širile pukotine. Igračka u obliku lobanje ukrašavala je menjač. Točkovi su poskakivali preko neravnog, izlokanog, krivudavog puta za Paradajs Čapel.

Džoel je sedeo na ivici sedišta, oslonivši lakat na prozorski okvir, a rukom je pridržavao bradu, boreći se da ostane budan. Nije se pošteno odmorio otkad je krenuo iz Nju Orleansa, a kad bi zatvorio oči, kao sad, bolne uspomene preplavile bi mu misli. Među njima se jedna posebno isticala: stajao je u prodavnici na kasi, njegova majka odmah do njega, a napolju, na ulici, januar-ska kiša pravila je ledenice po golim granama drveća. Zajedno su otišli iz prodavnice i produžili niz mokru ulicu. Držao je „kaliko” kišobran iznad majčine i svoje glave dok je ona nosila torbu s mandarinama. Prošli su pored kuće iz koje su dopirali zvuci klavira, a muzika je usred sivog popodneva zvučala tužno, ali njegova majka je primetila da je melodija divna. Kada su već bili nadomak kuće, pevušila ju je, a onda bilo joj je hladno i otišla je u krevet, a zatim je došao lekar, i više od mesec dana dolazio je svaki dan, ali njoj je uvek bilo hladno, a i tetka Elen je bila tu, uvek nasmejana, i lekar, uvek nasmejan, a nepojedene mandarine sasušile su se u hladnjaku; a kada je svemu došao kraj, prešao je da živi kod Elen, u sumornu dvospratnu kuću nedaleko od Pončatrejna, u kojoj je stanovala još jedna porodica.

Elen je bila ljubazna, odveć nežna žena. Davala je sve od sebe. Trudila se da svima ugodi, kako je znala i umela. Imala je petoro dece školskog uzrasta, a muž joj je radio u prodavnici cipela, tako da novca i nije bilo napretek, ali Džoel nije zavisio od njih; majka mu je ostavila skromno nasledstvo. Elen i njena porodica bili su dobri prema njemu, pa ipak su ga nervirali, i često ga je nešto teralo da radi gadne stvari, recimo da ismeva stariju rođaku, priglupu devojku po imenu Luiz, jer je bila nagluva: načuljio bi namerno jedno uvo i zaurlao: „A? A?”, i ne bi prestajao sve dok se ona ne rasplače.

Nikada se nije šalio niti se pridruživao uzbudljivim igrama posle večere, koje je njegov ujak smišljao i uveče organizovao, a pronalazio je neobično zadovoljstvo u tome da svima skreće pažnju na gramatičke grešku u govoru, ali zašto je to činio bila je zagonetka i Kendalovima i njemu. Izgledalo je kao da je tih meseci nosio naočare sa zelenim naprslim staklima i vosak u ušima, jer sve što se činilo da je nešto zapravo je bilo ništa, a dani su prolazili kao u beskrajnom snu. Elen je deci volela da čita ser Valtera Skota i Dikensa i Hansa Andersena pre nego što bi ih poslala gore na spavanje, a jedne hladne martovske večeri čitala im je „Snežnu Kraljicu”. Slušajući je, Džoelu odjednom sinu kako ima mnogo toga zajedničkog s malim Kajem, čiji se vid izvitoperio pošto mu je oštar komadić zloduhovog ogledala upao u oko i pošto je ovaj pretvorio dečakovo srce u grudvu gorkog leda. Možda, pomislio je, slušajući Elen i njen nežni glas i posmatrajući kako vatra ognjišta omekšava lica njegovih rođaka, možda je i on, kao mali Kaj, duhom odlutao u ledeni dvorac Snežne Kraljice? Koji bi se živ čovek odvažio na barone pljačke da bi njega spasao? I ne beše nikoga, baš nikoga.

Tokom proteklih sedmica, pre nego što je pismo stiglo, bežao je iz škole tri od pet dana, i gluvario po dokovima oko Kanal Strita. Prešlo mu je u naviku da ručak koji bi mu Elen spakovala deli s džinovskim crncem, lučkim radnikom koji je, kad su razgovarali, ispredao egzotične pomorske legende, za koje je Džoel znao da su laži dok ih je slušao; ali, taj je čovek bio odrastao, a odrasli su najednom bili jedini prijatelji koje je želeo. I provodio je sate i sate posmatrajući utovar i istovar banana koje su brodovima slali u Centralnu Ameriku, zamišljajući kako će otisnuti na put kao slepi putnik, siguran da bi u nekom stranom gradu mogao da nađe dobro plaćen posao. U svakom slučaju, na njegov trinaesti rođendan, tako se zadesilo, stiglo je prvo pismo iz Skaliz Landinga.

Elen mu nekoliko dana nije pokazala to pismo. Bilo je to čudno, način na koji se ponašala, i kako je, kad god bi im se pogledi

sreli, u njenim očima bio taj izraz koji nikada ranije nije video: preplašeni pogled krivca. U svom odgovoru na pismo ona će zatražiti uveravanja da će Džoel, bude li nezadovoljan, istog trenutka dobiti dozvolu da se vrati; garancije da će se brinuti o njegovom obrazovanju; obećanje da će božićne praznike moći da provodi s njom. Ali Džoel je mogao da oseti da joj je laknulo kada je, nakon te duge korespondencije, s tavana skinut stari kofer s medenog meseca majora Noksa.

Bilo mu je drago što ide. Nije mogao da shvati zašto, i nije se ni pitao, ali očevo manje-više neverovatno stupanje na scenu koju je misteriozno napustio dvanaest godina ranije nimalo ga nije začudilo, jer on kao da je sve vreme računao da tako nešto može da se desi. Čudo koje je on imao u vidu, međutim, bilo je više u liku, recimo, neke stare, bogate gospođe koja bi mu, spazivši ga na uličnom ćošku, istom otposlala kovertu nabijenu hiljadama dolara; ili slična božanska intervencija nekog velikodušnog stranca. No taj stranac, kako se ispostavilo, bio je njegov otac, što je za njega predstavljalo neobično srećnu okolnost.

Međutim, nakon toga, dok je ležao u krevetu iznad kafea „Morning star”, iscrpljen od vrućine, zbunjenosti i očaja, iskrsla mu je sasvim drugačija slika oca i situacije u kojoj se zatekao: nije znao šta da očekuje i bio je uplašen, jer je razočaranja već previše bilo. Panama šešir, tek kupljen u Nju Orleansu i nošen s mladalačkim ponosom, ukraden mu je na železničkoj stanici u Biloksiju; onda je autobus za Paradajns Čapel kasnio tri vrela, znojava sata; i na kraju, povrh svega, u kafeu nije bilo ni reči za njega iz Skaliz Landinga. U četvrtak noć ostavio je upaljeno svetlo u toj nepoznatoj sobi, i čitao filmski časopis dok nije napamet naučio sve o tome šta rade holivudske zvezde, jer da je ma i na trenutak pažnju usmerio ka sebi, počeo bi da se tresu, a te grozne suze bilo bi nemoguće zadržati. Pred svitanje je uzeo časopis, iscepao ga na komadiće i ostatke palio u pepeljari, jedan za drugim, dok nije došlo vreme da siđe dole.